

דבר תורה לפרשת תולדות – ד"ר נעמה סט

ראשית הקשר הזוגי כמעיד על עתידו – עיון בדברי הנצי"ב לפרשתנו

שני מודלים של היכרות ניתן למצוא אצל האבות והאמהות. האחד הוא המודל של יעקב ורחל – פגישה אישית שמעוררת רגשי אהבה ומובילה לברית נישואין. כך מתארת זאת התורה בפרשה שנקרא בשבוע הבא:

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת רְחֵל בֵּת לְבֶן אָחִי אִמּוֹ וְאֶת צֶאֱן לְבֶן אָחִי אִמּוֹ וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגְלַע אֶת הָאָבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר וַיִּשָּׂק אֶת צֶאֱן לְבֶן אָחִי אִמּוֹ: וַיִּשָּׂק יַעֲקֹב לְרַחֵל וַיִּשָּׂא אֶת קְלוֹ וַיִּבְדָּ: ...
וַיֵּאָהֵב יַעֲקֹב אֶת רְחֵל וַיֵּאמְרָ אֶעֱבְדָךְ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתֵדָה הַקְּטָנָה: בְּרֵאשִׁית כֵּט, י-יח, בדילוגים

המודל השני - של יצחק ורבקה - מתואר לקראת סוף הפרשה הקודמת, פרשת חיי שרה. העבד הוא שנשלח למקום מרוחק למצוא אשה ליצחק. המפגש הראשוני ביניהם מאופיין ביראה מצדה של רבקה:

וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנָיו עָרֵב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה גִמְלִים בָּאִים: וַתִּשָּׂא רַבֶּקָה אֶת עֵינֶיהָ וַתִּרְא אֶת יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַגִּמְלָה: וַתֵּאמֶר אֵל הָעֶבֶד מִי הָאִישׁ הַלֵּזָה הַהֵלֶךְ בְּשָׂדֵה לְקִרְאָתֵנוּ וַיֵּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדֹנָי וַתִּקַּח הַצְעִירָה וַתִּתְּכֶס: **בְּרֵאשִׁית כד, סג-סה**

רבקה מכסה עצמה "כי יראה מהביט" ביצחק (ספורנו, רבי עובדיה ב"ר יעקב, איטליה, מאה 15). אמנם למרות שהבחירה נעשתה על ידי שליח ולא מתוך בחירה אישית, מתאר הכתוב את רגש האהבה המצוי גם בקשר זה:

וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֵהָלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רַבֶּקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֵבָהּ וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ.
שם, סז

בפרשתנו, פרשת תולדות, אנו מתודעים לקורות משפחה יצחק ורבקה. על הקשיים בשנות העקרות, ההריון ולידת התאומים; על הבנים השונים הגדלים בבית יצחק ורבקה; מכירת הבכורה; הנשים שנושא עשיו שהן למורת רוחו של אביו ועל גניבת הברכות שמובילה לכך שיעקב יוצא מבאר שבע והולך חרנה.

סיפור גניבת הברכות המביא את עשיו לשנאת אחיו ולרצון להורגו נדון בדרך כלל בהקשר של אמת ושקר תוך בחינת התנהגותו של יעקב ("וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֵל אָבִיו אֲנֹכִי עֹשֵׂוּ בְכֹרֶךְ עֲשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי" בראשית כז, יט). אולם קודם הדיון במעשי יעקב ובתגובת עשיו יש מקום לשאול מדוע נקטה רבקה בדרך המעודדת את יעקב למעשה זה? האם לא יכלה רבקה לשבת ולשוחח עם יצחק על הבנים ודרכי חינוכם? האם אין מקום לשיחה זוגית בנושא כה חשוב ומורכב?

הנצי"ב מוואלוז'ין (הרב נפתלי צבי יהודה ברלין, ליטא, מאה 19) מקשר בין המפגש הראשוני בין יצחק לרבקה לפרשת גניבת הברכות:

כששמעה שהוא אישה – **וַתִּקַּח הַצְעִירָה וַתִּתְּכֶס**. מרוב פחד ובושה כמו שמבינה שאינה ראויה להיות לו לאשה ומאז והלאה נקבע בלבה פחד. **ולא היתה עם יצחק כמו שרה עם אברהם ורחל עם יעקב**. אשר בהיות להם איזה קפידא עליהם לא בושו לדבר רתת לפנייהם. מה שאין כן רבקה. וכל זה הקדמה להסיפור שיבוא בפרשת תולדות שהיו יצחק ורבקה מחולקים בדעות. ומכל מקום לא מצאה רבקה לב להעמיד את יצחק על דעתה בדברים נכוחים כי היא יודעת האמת כי עשו רק ציד בפיו. וכן בשעת הברכות...

ואלו היתה רבקה עם אישה כמו שרה ורחל עם אנשיהן לא היה מגיע בזה האופן.
'העמק דבר', בראשית כד, סה

בניגוד לשרה, שעומדת מול אברהם בבקשה להכנסת הגר שפחתה לביתה, ולאחר מכן גם לגירושה; בניגוד לרחל, שעומדת מול יעקב בדרישה נוקבת של "הִבָּה לִי בָּנִים וְאִם אֵין מִתָּה אֶנְכִּי" (בראשית ל, א), רבקה איננה מרהיבה עוז לעמוד מול יצחק ולהוכיח אותו על אהבתו לעשיו. המפגש הראשוני שבין יצחק ורבקה קיבע מערכת יחסית זוגית שיש בה יראה שמונעת שיח, מה שהביא בסופו של דבר לסיפור גניבת הברכות ולליבוי השנאה של עשיו לאחיו.

מבקש הנצי"ב ללמדנו מה גדול הוא כוחו של השיח בכלל והשיח שבין איש לאשתו בפרט. בכוחו לקרב בין לבבות ודעות ולמנוע קשיים טרם היווצרותם.